

Nr 13.

Av herr **von Heland m. fl.**, om införande av kontrollbestämmelser angående ambulerande handel med kött och köttvaror.

Enligt 1864 års näringsfrihetsförordning erfordras tillstånd till utövande av handel icke blott för den som säljer varor till allmänheten i öppen bod utan den s. k. gårdfarihandeln måste även ha motsvarande rättigheter. En viss återhållsamhet vid beviljandet av handelsrättigheter synes ha iakttagits på senare år, varför antalet gårdfarihandelsrättigheter nu torde vara mindre än förr.

På ett område av den ambulerande handeln kan dock ingen nedgång i antalet utövare konstateras utan i stället en betydande ökning, nämligen ifråga om handeln med livsmedel. För dylik handel erfordras intet särskilt tillstånd och gälla inga bestämda föreskrifter av något slag. Vem som helst kan slå sig på kringföringshandel med varor, som hänföra sig till rubriken livsmedel, och följderna har blivit att denna gren av kringföringshandeln tagit en oerhörd omfattning under de senaste åren.

Det förefaller orimligt, att den fasta detaljhandeln med livsmedel skall vara underkastad noggranna föreskrifter, under det att den ambulerande livsmedelshandeln får ordna för sig efter behag. Att ett större antal ambulerande livsmedelsförsäljare genomkorsa ett samhälle, där det finnes fasta matvaruaffärer, är inte blott onödigt utan även olämpligt ur flera synpunkter. Varken den konsumerande allmänheten eller samhället såsom sådant beredes därigenom några fördelar. Detaljhandlarna utsätts för hård konkurrens, omsättningen sjunker och samhället går förlustigt skatter från de bofasta detaljhandlarna.

Alla skäl synas tala för att uppmärksamhet ägnas åt den ambulerande livsmedelshandeln. På något sätt måste åtgärder vidtagas för att vederbörande myndigheter skola få möjlighet att kunna hålla denna livsmedelshandel under kontroll och inom rimliga gränser.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 februari 1934 hemställde Medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville utfärda bestämmelser angående den ambulerande handeln med kött och köttvaror.

Förslaget, som uteslutande hänför sig till det rent sanitära området och förutsätter vissa kompletterande bestämmelser, var av följande innehåll.

Medicinalstyrelsens förslag till kungörelse med kontrollbestämmelser angående ambulerande handel med kött och köttvaror.

§ 1.

Utöver vad som stadgas i gällande hälsovårdsstadga rörande födoämnen och dryckesvaror skola i fråga om ambulerande handel med kött och köttvaror följande bestämmelser äga tillämpning.

§ 2.

Envar, som vill idka yrkesmässig verksamhet, vilken avser försäljning av kött eller köttvaror från automobil eller annat vägfordon, vare skyldig därom göra anmälan hos hälsovårdsnämnden i hemorten i och för automobilens (fordonets) godkännande.

§ 3.

Godkännande, som avses i § 2, må icke lämnas av hälsovårdsnämnd, med mindre av nämnden förordnad veterinär efter företagen besiktning av automobilen (fordonet) skriftligen intygat dess lämplighet för användande vid distribuering av kött och köttvaror.

Över lämnat godkännande har hälsovårdsnämnden att utfärda bevis enligt nedan angivet mönster; skolande detta bevis finnas uppsatt å automobilen (fordonet) å väl skyddad, lätt synlig plats.

Godkännande, som ovan avses, må icke lämnas för längre tid än ett år och kan, när skäl därtill äro, av hälsovårdsnämnden återkallas.

§ 4.

Automobil (fordon), som avses i denna kungörelse, skall för förvaring av köttvarorna vara försedd med helt slutet, väl ventilerat skåp så anordnat att däri förvarade köttvaror äro väl skyddade för regn, solhetta, damm eller annan förorening samt därjämte försett med anordning, som möjliggör att varorna kunna hållas väl avkylda.

Å fordon, som användes för ambulerande handel med köttvaror, skall medföras tvål och handduk samt, i den mån detta lämpligen låter sig göra, även tvättvatten.

Automobilens (fordonets) skåp får användas endast för det ändamål, för vilket det är avsett. I detsamma må sålunda icke förvaras ämne, som kan meddela köttvarorna främmande lukt eller smak eller på annat sätt göra dem otjänliga till förtäring.

§ 5.

Person eller firma, som bedriver sådan kringföringshandel med köttvaror, som avses i denna kungörelse, skall i hemorten till sitt förfogande hava av hälsovårdsnämnden godkänd lokal för förvaring av kött och köttvaror.

§ 6.

Försäljare av köttvaror, som avses i denna kungörelse, skall vid distributionen av köttvarorna vara iklädd rena överdragskläder (skyddsrock eller förkläde) av härför lämpligt tvättbart tyg samt iakttaga noggrann renlighet.

§ 7.

Det tillkommer Medicinalstyrelsen att meddela erforderliga råd och anvisningar rörande beskaffenheten av de för distributionen av köttvarorna använda fordonen.

§ 8.

Straffbestämmelser.

Medicinalstyrelsen motiverade sitt förslag på följande sätt.

»Det är först med automobilismens starka utveckling under de senare åren som ambulerande handel med kött och köttvaror förekommit i mera betydande omfattning. Förr var det endast en eller annan slaktare eller lantbrukare, som med hästskjuts körde omkring i den närmaste hemorten och försälde t. ex. en styckad kalv- eller svinkropp. Vederbörande försäljare var känd på orten för sina varor, och för honom förelåg då avsevärd risk att förlora sin kundkrets inom det relativt snävt tilltagna avsättningsområdet, om den saluförda varan icke var till belåtenhet. Dylig risk föreligger självfallet även för försäljare, som vid varudistributionen använder sig av automobil, men torde icke behöva tillmätas alltför stor vikt, alldenstund det för en sådan försäljare torde vara en lätt sak att esomoftast byta avsättningsområde. Det lär ock vara ett vanligt förekommande förhållande att för köttvarudistributionen å landsbygden använd automobil har sin hemort flera mil från avsättningsorten och att samma ort besökes av flera olika 'köttbilar', varigenom det blir så gott som omöjligt för köparen av de salubjudna köttvarorna att skaffa sig ett någorlunda tillförlitligt omdöme om kvaliteten och den sanitära beskaffenheten av de olika försäljarnas varor. Det torde heller icke höra till ovanligheterna att t. ex. uti charkuterivaror (korv m. m.), som saluföras vid dylig ambulerande handel, ingår okontrollerat kött, som, därest det hade undergått veterinärbesiktning, skulle hava befunnits otjänligt till människoföda.

Vad beträffar de förhållanden, varunder distributionen av köttvaror vid den ambulerande köthandeln försiggår, så torde det vara obestridligt att dessa mycket ofta lämna åtskilligt övrigt att önska i sanitärt avseende. Så äro t. ex. en stor del av de fordon, som användas vid distributionen, icke för sådant ändamål lämpliga (lastbilar med varorna liggande i öppna lådor på bilflaket, vanliga personbilar med varorna placerade i baksätet, otäta skåpbilar, som äro bristfälligt eller olämpligt målade). Vederbörande försäljare torde sällan eller aldrig vara ikädd skyddsrock eller förkläde under sitt arbete med köttvarornas hanterande. Utstyckningen av köttet samt försäljningen och utlämnandet av köttvarorna försiggår ofta från det öppna fordonet med

detta stående å landsvägen, där varorna utsättas för förorening med kringvirvlande damm m. m. I stora delar av vårt land torde också råda allmänt missnöje med de sanitära förhållanden, varunder den ambulerande handeln med köttvaror för närvarande äger rum. Särskilt torde detta vara förhållandet ifråga om mera tätbebyggda samhällen, t. ex. köpingar och municipal-samhällen, större stationssamhällen m. fl. med egna, i fråga om inredning och drift hälsovårdsstadgans bestämmelser underkastade livsmedelsbutiker, vilka utsättas för illojal konkurrens med den ambulerande köttvaruhandeln, för vilken så gott som inga bestämmelser äro gällande beträffande det använda fordonets (= butikens) beskaffenhet i sanitärt avseende.

En förordning, som djupt ingriper i nu ifrågavarande spörsmål, är förordningen om utvidgad näringsfrihet av år 1864 och då särskilt följande stadgande: 'För övrigt vare det envar, vare sig i stad eller på landet, medgivet att, utan anmälan eller tillstånd som ovan sägs, till salu kringföra livsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter samt alster av inhemsk huslöjd.' Skall man få någon rätsida på de sanitära missförhållandena vid den ambulerande handeln med köttvaror, torde det bliva nödvändigt ändra nämnda stadgande i näringsfrihetsförordningen därhän att den *yrkesmässigt* bedrivna kringföringshandeln med köttvaror bliver underkastad reglerande sanitära föreskrifter någorlunda likvärdiga med dem, som gälla för butikshandeln. Dylika föreskrifter torde självfallet icke böra erhålla sådan form, att de omöjliggöra eller otillbörligt försvåra den yrkesmässiga ambulerande köttvaruhanden. Föreskrifterna i fråga torde i första rummet böra taga sikte på lösandet av frågan om tillfredsställande beskaffenhet av de för kringföringshandeln använda fordonen. Dessa böra vara helt slutna, väl ventilerade samt så anordnade, att däri förvarade köttvaror äro väl skyddade för regn, solheta och förorening samt försedda med anordning, som möjliggör att varorna kunna hållas väl kylda (kan bestå av en i skåpet anbragt islåda). För erhållande av erforderlig garanti däröver att fordonet alltjämt hålles i gott skick torde föreskrift böra lämnas att hälsovårdsnämndens godkännande icke gäller för längre tid än ett år, efter vilken tid ombesiktning av fordonet bör äga rum. Slutligen torde böra fordras att den, som bedriver kringföringshandel med lättfördärliga livsmedel som kött och köttvaror, skall i hemorten hava till sitt förfogande lokal, lämplig för förvaring av utav honom försålda köttvaror.

Organiserandet av kontrollen över den ambulerande handeln med köttvaror enligt nu angivna riktlinjer torde med nödvändighet kräva tvångsbesiktning av fordon, avsett för transport av ifrågavarande slag. Dylig besiktning torde lämpligen böra anförtros åt hälsovårdsnämnden å den ort, varest ägaren av det vid kringföringshandel använda fordonet har sin hemort. Då emellertid hälsovårdsnämnderna bland sina ledamöter eller eljest icke alltid torde hava till sitt förfogande sakkunnig person, lämplig företaga granskning av fordonen för angivna ändamål (veterinär), torde i eventuella kontrollbestämmelser

uttrycklig föreskrift böra lämnas därom att godkännande av fordon för transport av köttvara må av hälsovårdsnämnd lämnas först efter det att av nämnden förordnad veterinär efter företagen besiktning av fordonet skriftligen intygat dess lämplighet för användande vid distribuering av köttvaror. Det torde böra tillkomma medicinalstyrelsen att meddela erforderliga råd och anvisningar rörande beskaffenheten av de för distribueringen av köttvarorna använda fordonen.»

Ett genomförande av dessa av sanitära skäl betingade ordningsregler skulle tydligen i avsevärd grad inskränka den ambulerande handel med livsmedel, som nu existerar och som tenderar att alltmer breda ut sig. Det vore enbart fördelaktigt, om en stark begränsning av denna affärsverksamhet kunde åstadkommas, då det innebär ett kännbart avbräck för den fasta matvaruhandeln utan att gynna konsumenterna. Det torde i stället vara ett viktigt önskemål från konsumenternas sida, att matvaror, som distribueras genom kringföringshandel, underkastas ordentlig kontroll. Likaså måste det vara ett konsumentönskemål, att person eller firma, som bedriver kringföringshandel med köttvaror, skall — såsom anges i medicinalstyrelsens förslag — i hemorten till sitt förfogande ha av hälsovårdsnämnden godkänd lokal för förvaring av kött och köttvaror. Överhuvudtaget ligger det i allmänhetens intresse, att så betryggande anstalter som möjligt vidtagas till förhindrande av att de ömtåliga köttvarorna försämrats till sin kvalité under distributionen. Att detta även är ett producentintresse torde knappast behöva nämnas, då det ligger i sakens natur, att saluförandet av i ena eller andra avseendet mindervärdiga varor försämrar avsättningsmöjligheterna för fullgoda varor.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdandet av kontrollbestämmelser angående ambulerande handel med kött och köttvaror i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens i motionen återgivna förslag med nödiga kompletteringar.

Stockholm den 14 januari 1935.

Erik von Heland.

Fritiof Gustafson.

John Sandén.

Elof B. Andersson.